

Anca Ileana DUȘCĂ

**DREPTUL UNIUNII EUROPENE
PRIVIND AFACERILE**

- Ediția a II-a revăzută și adăugită -

DUȘCĂ, ILEANA-ANCA

Doctor în drept (2000), având teza de doctorat cu titlul „*Voința unilaterală – izvor de obligații*”, elaborată sub îndrumarea domnului prof. univ. dr. Ion Dogaru, fiind susținută public în anul 2000.

■ Activitate didactică:

- conferențiar la Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova, disciplinele: Dreptul mediului, Dreptul Uniunii Europene II.

■ Principalele lucrări, articole și studii publicate:

- *La responsabilité préventive, essence de la responsabilité environnementale*, Éditions Universitaires Européennes, 2014, Germania, Saarbrücken;

- *Dreptul mediului* ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2014;

- *Protection of The Human Right to A Healthy Environment in Europe*, Indian Journal of Applied Research. Volume: 5 Issue: 2 Feb 2015;

- *L'Union européenne et le droit de l'environnement*, Éditions Universitaires Européennes, 2011, Germania, Saarbrücken;

- *Dreptul mediului*, Editura Universul Juridic, București;

- *Electromagnetic Pollution and Human Health*, Journal of Life Sciences, volum 4, nr. 3, aprilie 2010, Illinois, USA;

- *Răspunderea preventivă – formă a răspunderii ecologice (Judecătoria sect. 1, București, sentința civilă nr. 864 din 24 iunie 2009)*, Pandectele Române, nr. 4/2011, Editura Wolters Kluwer, București;

- *Din nou despre poluarea electromagnetică* (Curtea de Apel Craiova, Secția de contencios administrativ și fiscal, decizia nr. 107 din 14 februarie 2006), Pandectele Române, nr. 5/2011, Editura Wolters Kluwer, București, coautor, prim autor Anca Ileana Dușcă;

- *Precizări ale Curții de Justiție a Uniunii Europene referitoare la dreptul omului la un mediu sănătos*, Pandectele Române, nr. 10/2011, Editura Wolters Kluwer, București;

- *Codul civil și materia mediului – parțiale împliniri și deziluzii*, Pandectele Române, nr. 1/2012, Editura Wolters Kluwer, București.

Anca Ileana DUȘCĂ

**DREPTUL UNIUNII EUROPENE
PRIVIND AFACERILE**

- Ediția a II-a revăzută și adăugită -

Universul Juridic
București
-2016-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2016, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUȘCĂ, ANCA ILEANA

Dreptul Uniunii Europene privind afacerile / Anca-Ileana Dușcă. - Ed. a 2-a, rev. -

București : Universul Juridic, 2016

Conține bibliografie

ISBN 978-606-673-798-2

347.7(4) UE

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Capitolul I

CONSTRUCȚIA EUROPEANĂ. EVOLUȚIE ISTORICĂ

Secțiunea I

Generalități. Premise

Studiul dreptului Uniunii Europene privind afacerile nu poate fi separat de înțelegerea premiselor generale și a condițiilor complexe de natură economică, politică, socială și de securitate globală ce au dus la apariția modelului european de dezvoltare¹.

§ 1. Europa – temă de meditație de-a lungul secolelor

Ideea construcției europene se pare că a urmat un ritm impus de istorie; astfel, după apariția, la sfârșitul Evului Mediu, a câtorva precursori, sec. XVI se caracterizează prin sărăcie doctrinară, sec. XVII, dimpotrivă, prin bogăție, sec. XVIII printr-o relativă tăcere pe această temă, sec. XIX prin reînvierea ideii, pentru ca sec. XX, cu începere din 1914, să fie nu numai o perioadă doctrinară, ci și o epocă a eforturilor concrete de unitate europeană².

---

1. Sfârșitul Evului Mediu. 2. Secolul XVI. 3. Secolul XVII. 4. Secolul XVIII. 5. Secolul XIX

---

1. La sfârșitul Evului Mediu primii teoreticieni au adus construcției Europei o serie de idei ce subzistă încă: unul dintre aceștia a fost juristul *Pierre Dubois*³ care, pentru

---

¹ Ideea de unitate europeană își are sorgintea în antichitate și s-a perpetuat de-a lungul secolelor. A se vedea: A. Marga, *Filosofia unificării europene*, ed. a II-a, Ed. Apostrof, Cluj, 1997, pp. 147-153; B.M.C. Predescu, *Drept instituțional comunitar. Curs universitar*, Ed. Universitaria, Craiova, 1999, p. 3; J.B. Duroselle, *L'idée d'Europe dans l'histoire*, Denoël, Paris, 1965, p. 40; D. de Rougemont, *Vingt-huit siècles d'Europe*, Ed. Payot, Paris, 1961, p. 29; J. Barber, *Istoria Europei Moderne*, Ed. Lider, București, 1993; S. Berstein, P. Milza, *Istoria Europei*, vol. I-V, ed. a II-a, Institutul European, Iași, 1998; J. Carpentier, F. Leburn, *Histoire de l'Europe*, Seuil, Paris, 1992; N. Ciachir, *Istoria politică a Europei de la Napoleon la Stalin*, Ed. Oscar Print, București, 1997; O. Drîmba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. I-IV, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987; J.B. Duroselle, *L'Europe Histoire de ses peuples*, Perrin, Paris, 1990; J.B. Duroselle, *Histoire diplomatique de 1919 à nos jours, Vie politique et relations*, PUF, Paris, 1991; M. Duverger, *Europa de la Atlantic la Delta Dunării*, Ed. OmegaPres, București, 1991; M. Duverger, *L'Europe, dans tous ses Etats*, PUF, Paris, 1995; A. Grosser, *Occidentalii. Țările Europei și Statele Unite după război*, Ed. Du Style, București, 1999; L. Gyémánt, *Preistoria construcției europene*, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 1999; D. Hamon, I.S. Keller, *Fondements et étapes de la construction européenne*, PUF, Paris, 1997; G. Hermet, I. Guy, *Istoria națiunilor și a naționalismului în Europa*, Institutul European, Iași, 1997; I. Horga, *Construcție Europeană. Tradiție, realitate perspectivă*, Ed. Universității din Oradea, 1998.

² A se vedea: L. Cartou, *Communautés Européennes*, 10e éd., Précis Dalloz, Paris, 1991, p. 29; J. Barber, *Istoria Europei Moderne*, Ed. Lider, București, 1993, p. 4; S. Berstein, P. Milza, *Istoria Europei*, vol. I-V, ed. a II-a, Institutul European, Iași, 1998.

³ El a fost contemporan cu Ludovic IV cel Frumos (1285-1314). Acesta a rămas cunoscut în istorie atât pentru politica sa de centralizare a statului, cât și pentru cea de lărgire a domeniului regal. Totodată, a

asigurarea păcii între state, propunea un sistem instituționalizat de arbitraj internațional, diferendele urmând a fi rezolvate pe cale pașnică de către un Consiliu de prinți laici și ecleziaști. Dacă ideea lui Dubois a rămas fără ecou, fiind probabil prea avansată pentru vremea sa, nu același lucru se poate spune despre proiectul sugerat de omul de afaceri francez *Antoine Marini*, proiect care prevedea instituții precise¹. Aproximativ de ideile lui Dubois și fondat pe principiile neagresiunii și ajutorului mutual între state, proiectul prevedea crearea unei confederații europene dotată cu organe comune (Ansamblul sau Adunarea – care urma să voteze cu majoritate simplă, Curtea de Justiție), un buget federal, o forță armată comună, o procedură arbitrală.

2. Secolul XVI. Dacă la sfârșitul Evului Mediu au apărut primele doctrine europene moderne, sec. XVI surprinde prin tăcerea sa. Se poate ca explicația acestei tăceri să țină de ideea formulată în legătură cu *Erasmus*: „Acest olandez a locuit la Bruxelles, Paris, a vizitat Italia și Germania; el este din timpul acelor mari oameni ai secolului XVI, care nu au vorbit despre Europa pentru că ei nu doreau nimic de la aceasta”².

3. Secolul XVII, contrar celui precedent, aduce doctrinei europene oameni și idei noi. *Emeric Crucé*, contemporan cu Louis XIII (1610-1643), aduce construcției europene o idee novatoare, în sensul că proiectul său are ca scop asigurarea păcii, nu ca scop în sine, ci pentru favorizarea economiei și schimburilor comerciale. Astfel, el propunea organizarea țărilor printr-un arbitraj încredințat unei Adunări permanente, cu sediul la Veneția, care să reunească atât reprezentanți ai statelor creștine, cât și ai altor state ale lumii (Turcia, de exemplu). Tot în secolul XVII, pentru prima dată un american, *William Penn*, oferea Europei mijloacele pentru încetarea războaielor care o fragmentau. El sugera, în 1693, instituirea unei Diete grupând reprezentanții țărilor Europei (plus Turcia) care să hotărască cu majoritate și care să dispună de o forță armată; pacea astfel obținută permitea Europei să-și dezvolte economia și civilizația³.

desființat Ordinul Templierilor (1312), confiscându-i averile. A se vedea: *Micul Dicționar Enciclopedic*, 1972; N. Păun, *Istoria construcției europene*, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 1999; N. Păun, A.C. Păun, G. Ciceo, *Europa unită, Europa noastră*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003.

¹ A se vedea: L. Cartou, *op. cit.*, p. 30; P. Bezbakh, *L'Europe devant l'Europe*, Paris, 1992, p. 7; M. Bloch, *Societatea feudală*, vol. I, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1996, p. 18; E. Bold, I. Ciupercă, *Europa în derivă*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2001, p. 27.

² A se vedea: D. de Rougemont, *Vingt-huit siècles d'Europe*, Paris, 1969, p. 81, citat de L. Cartou, *op. cit.*, p. 30; M. Bloch, *Societatea feudală*, II, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1996, p. 24; E. Bold, I. Ciupercă, *Europa în derivă*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2001, p. 31; P. Boniface, *Relațiile Est-Vest 1945-1991*, Institutul European Iași, 1998; F. Brădescu, *Europa Unită*, Ed. Majadahonda, București, 2000; J. Carpentier, F. Leburn, *Histoire de l'Europe*, Seuil, Paris, 1992, p. 36.

³ B. Vuyenne, *Histoire de l'idée européenne*, Paris, 1964, citat de L. Cartou, *op. cit.*, p. 31. Henric al IV-lea – rege al Navarei din 1572 și al Franței 1589-1610 – a propus și el un proiect ce presupunea remodelarea Europei care trebuia divizată în 15 state de importanță egală. Între aceste state, pacea trebuia asigurată prin organizarea Consiliului provinciilor cu sedii diferite, la Danzig (pentru regatele de NE), la Nuremberg (pentru cele germane), Viena (pentru Europa de Est), Bologna (pentru țările italiene). Aceste Consilii provinciale, care statuau asupra litigiilor între state, trebuiau să fie conduse de un Consiliu creștin alcătuit din 40 de reprezentanți ai celor 15 state. Respectul deciziilor Consiliului trebuia asigurat de o armată europeană finanțată în comun de state. A se vedea D. de Rougemont, *op. cit.*, p. 96, citat de L. Cartou, *op. cit.*, p. 31.

4. Secolul XVIII se caracterizează printr-o relativă sărăcie în doctrine europene. Cu toate acestea el a văzut născându-se câteva mari proiecte ale unor oameni care aparțineau încă secolului XVII, sau care aparțineau deja secolului XIX. Unul dintre proiecte a aparținut *abateului de Saint-Pierre*, a fost publicat în anul 1712 și s-a numit „Proiectul păcii eterne”. El a sperat să creeze impracticabila sa pace eternă printr-un guvern confederativ comun națiunilor europene. Această idee, himerică, imperfectă prin chiar natura sa, este totuși cea mai bună concepție născocită din sec. XV încoace¹. Organizarea păcii era fondată pe un plan în cinci puncte: alianța eternă între suverani, respectarea de către state a deciziilor unui senat european, contribuția statelor la cheltuielile alianței, intervenția colectivă contra statelor care nu respectă pactul, revizuirea pactului cu majoritate, în afara celor cinci puncte fundamentale pentru care unanimitatea era necesară².

5. Secolul XIX, prin profundele schimbări aduse de Revoluția franceză și Imperiu, a fost perioada dominată de două mari nume: Saint-Simon și Proudhon. *Saint-Simon*, în „*Reorganizarea societății europene sau Necesitatea și mijloacele de a uni popoarele Europei într-un singur corp politic, păstrându-i fiecăruia independența națională*” (1814), aprecia că reorganizarea Europei rezidă în unirea dintre Franța și Anglia, căci „Anglia și Franța unite sunt mai puternice decât restul Europei”³. În Europa există legături politice și sociale, continuă autorul, deci trebuie prin mijloace corespunzătoare, să fie asigurată solidaritatea ambelor tipuri de relații. Oricărei reuniuni de oameni sau de popoare îi sunt necesare instituții comune și o organizare unitară, în caz contrar, totul se decide prin forță. Orice organizație politică, ca și orice organizare socială, au principii fundamentale, care le formează esența și fără de care nu pot nici să reziste, nici să-și producă efectele așteptate. Aceste principii sunt în număr de patru: 1) orice organizație politică instituită pentru a uni diferite popoare, păstrându-le independența națională, trebuie să fie sistematic omogenă, adică toate instituțiile sale trebuie să fie consecințe ale unei concepții omogene – deci, la toate nivelele guvernarea trebuie să fie asemănătoare;

---

¹ C.H. de Saint-Simon, *Reorganizarea societății europene sau necesitatea și mijloacele de a uni popoarele Europei într-un singur corp politic, păstrându-i fiecăruia independența națională*, (1814) în „Mari gânditori și filosofi francezi ai veacului al XIX-lea”, Biblioteca pentru toți, Ed. Minerva, București, 1989, pp. 107-109; El. Pond, *Renașterea Europei*, Ed. Pandora M, București, 2003; C. Turliuc, *Istoria și teoria relațiilor internaționale*, Ed. Cantes, Iași, 2000.

² Organul esențial al proiectului trebuia să fie Senatul european alcătuit din 40 de membri, dotat cu putere legislativă și judiciară și care trebuia să dispună de forțe armate. A se vedea: L. Cartou, *op. cit.*, p. 31; J.B. Duroselle, *L'Europe Histoire de ses peuples*, Perrin, 1990; A. Duțu, *Ideea de Europa și evoluția conștiinței europene*, Ed. All, București, 1999; M. Duverger, *Europa de la Atlantic la Delta Dunării*, Ed. Omega, București, 1991, p. 29; M. Duverger, *L'Europe, dans tous ses Etats*, PUF, Paris, 1995; L. Gyémánt, *Preistoria construcției europene*, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 1999, p. 40.

³ „Prin forța politică a englezilor și francezilor înțeleg superioritatea lor diplomatică și mijloacele de corupție pe care bogăția lor le pune la dispoziție pentru ca încercările lor să aibă succes ... Dacă englezii și francezii se asociază și creează un parlament comun; dacă scopul lor este să extindă asociația, atrăgând și alte popoare; dacă, deci, guvernul anglo-francez favorizează partizanii constituției reprezentative la toate popoarele, susținând crearea de parlamente în actualele monarhii absolute, ale căror popoare, când vor avea un guvern reprezentativ, se vor putea uni și vor trimite deputați în Parlamentul comun – atunci organizarea Europei se va împlini fără piedică, fără catastrofe, fără revoluții politice”. A se vedea: *Mari gânditori...*, vol. I, pp. 113-114; L. Iftode, *Proiecte de unificare europeană în secolele XIX-XX*, Ed. „Flondor”, Rădăuți, 2007, p. 43.

2) Guvernul general trebuie să fie în întregime independent de guvernele naționale; 3) cei care compun Guvernul general trebuie să fie îndemnați, prin poziția lor, să aibă o perspectivă generală, ocupându-se, cu prioritate, de interesele generale; 4) membrii Guvernului general trebuie să dispună de o putere în sine, independentă de orice altceva. Structura Europeană trebuie, după Saint-Simon, să se sprijine pe un sistem parlamentar având un rege și un Parlament („Europa va avea cea mai bună organizare posibilă dacă toate națiunile, guvernate fiind de parlamente, vor recunoaște supremația unui parlament general, plasat deasupra celor naționale și investit cu puterea de a judeca diferendele lor”). Parlamentul¹ trebuia să aibă două Camere: Camera înaltă, numită de rege, și Camera comunelor „în care se putea trimite câte un comerciant, un savant, un administrator și un magistrat” aleși de către corporația profesională din care făceau parte. Nici ideile lui *Pierre-Joseph Proudhon* (1809-1865) nu sunt mai originale: el condamna atât centralizarea moștenită de la iacobini, cât și principiul naționalităților în care vedea un pericol: crearea de state puternice și rivale poate genera războaie. În lucrarea „*Principiul federativ*” (1863) Proudhon propunea să se aplice Europei o organizare federală (mai precis „o confederație de confederații”²). Pentru asigurarea unei libertăți reale a oamenilor, Proudhon vedea organizarea societății pe fundamentul unei celule viabile, cea în care oamenii se cunosc direct³.

§ 2. Ideile și mișcările europene ale secolului XX

---

6. Secolul XX – epoca mișcărilor europene. 7. Manifestul Pan European – 1926, 8. Uniunea Pan Europeană – Aristide Briand. 9. Mișcarea federalistă după cel de-al doilea Război Mondial

---

6. Secolul XX este epoca mișcărilor europene care a început la 1900, la Paris, când Congresul de Științe Politice a propus proiectul: „*Statele Unite Europene*”, a continuat cu o concentrare a acțiunilor în direcția constituirii unei „Europe Unite”, pentru ca perioada de după cel de-al doilea Război Mondial să ducă la concretizarea ideii de

---

¹ Saint-Simon afirma că Parlamentul european trebuie să se sprijine pe *patriotismul european*. În legătură cu aceasta și, în general, cu patriotismul el afirma: „orice om născut într-o anumită țară, cetățean al unui anumit stat, capătă totdeauna prin educație, prin relații sociale, prin exemplele pe care le are la dispoziție, anumite obiceiuri mai mult sau mai puțin profunde, de a extinde punctul său de vedere dincolo de bunăstarea personală și de a corela propriul interes cu interesul social. Din acest obicei întărit și transformat în sentiment, rezultă tendința de a-și generaliza interesele, adică de a lua în considerare interesul comun: această înclinație care slăbește uneori, dar care nu se anulează niciodată, se numește patriotism”. A se vedea: *Mari gânditori și filosofi francezi ai veacului al XIX-lea*, vol. I, pp. 110-111; R. Manolescu, *Urmările marii migrații a popoarelor pentru Europa Apuseană*, Ed. Universității București, București, 1967; R. Manolescu; *Istoria Evului Mediu*, vol. I-II, Ed. Universității București, București, 1969.

² A se vedea: L. Cartou, *op. cit.*, p. 33; P.J. Proudhon, *Despre principiul federativ*, traducere de M.L. Dobre, Ed. Universității „A.I. Cuza”, Iași, 2013, p. 59; N. Păun, A.C. Păun, *Istoria construcției europene*, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, vol. I-II, 2000; R. Munteanu, *Drept european. Evoluție, instituții, ordine juridică*, Ed. Oscar Print, București, 1996; C. Mureșanu, *Europa modernă*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1997; V.C. Nechita, *Integrare Europeană*, Ed. Deșteptarea, Bacău, 1996.

³ A se vedea: B. Vuyenne, *Histoire de l'idée européenne*, Paris, Payot, 1969, p. 49; P. Wandycz, *Prețul libertății: O istorie a Europei centrale până în prezent*, Ed. All, București, 1998, p. 74; C. Zorģibbe, *Construcția Europeană. Trecut, prezent, viitor*, Ed. Trei, București, 1998, p. 39.

unitate. De această idee și-au legat numele o seamă de personalități ale lumii. Astfel, *Victor Hugo* arăta că „unitatea Europei este opțiunea cea mai înțeleaptă pentru popoarele care o alcătuiesc, pentru că numai unitatea va deveni scutul în fața tuturor furtunilor care, altfel, ar putea pustii una dintre cele mai vechi civilizații ale lumii”¹. *Albert Camus* observa că „uniți, europenii vor fi în măsură să sporească tezaurul de valoare acumulat în decursul istoriei”, iar *Nicolae Titulescu*, în intervenția la Comisia de Studii pentru Uniunea Europeană „Căile practice de formare a Uniunii Europene”², aprecia că prin constituirea Uniunii Economice Europene va fi posibilă dezvoltarea colaborării dintre statele continentului, precum și dintre aceste state și alte state, deoarece numai o asemenea colaborare constituie garanția progresului. *G. Mironescu*, reprezentantul țării noastre la Liga Națiunilor, în cursul aceleiași dezbateri, afirma: „profund atașată ideii de pace, țara mea sprijină în mod călduros această inițiativă în care vede cea mai puternică garanție pentru consolidarea păcii, precum și pentru progresul continuu al Europei și al umanității. Convingerea mea este că înfăptuirea federală europeană este o necesitate absolută pentru a asigura viitorul bătrânului nostru continent și civilizația sa”.

7. Manifestul Pan European – 1926. După ce popoarele Europei trăiseră experiența tragică a Primei conflagrații mondiale, în 1926, la Viena, 2000 de reprezentanți din 24 de state, îngrijorați de perspectiva unor noi tensiuni și confruntări nu doar între statele continentului, dar și cu alte state ale lumii, s-au întrunit pentru a examina viitorul posibil al continentului³. Congresul de la Viena și-a propus să „lanseze un mesaj statelor europene și statelor din celelalte zone ale lumii” care, în urma negocierilor, a luat forma „Manifestului Pan European”⁴. Dintre obiectivele convenite la Congres și consemnate în Manifest amintim: garantarea egalității, securității și suveranității; înfăptuirea uniunii vamale; stabilirea unei monede comune; respectarea civilizației fiecărui stat; dezvoltarea cooperării între statele membre și cu celelalte state. Rezultă că *Manifestul Pan European a prefigurat* „princiipiile care au fost puse la baza construcției de mai târziu”, dar

---

¹ D. Mazilu, *Integrarea europeană. Drept comunitar și Instituții Europene. Curs*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 24.

² Geneva, 17 ianuarie 1931. *Idem*.

³ După Primul Război Mondial, ideea federației europene a fost exprimată în 1922 de către Coudenhove-Kalergi (Contele *Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi* – 1894-1972, a fost un publicist, gânditor politic și militant federalist european de origine austriacă) prin publicarea lucrării: „*Pan Europa*”. Lucrarea prevedea în special constituirea unei federații europene fondate pe abandonul suveranității consimțit de statele europene. Pentru a realiza acest proiect Coudenhove-Kalergi a creat, sub patronajul unor înalte personalități, o mișcare intitulată Uniunea Pan Europeană în care Aristide Briand accepta să fie președinte de onoare. De fapt Coudenhove-Kalergi a fost mai curând un „confederalist european”, și nu un veritabil federalist. Pan-Europa, spunea Coudenhove-Kalergi în discursul său la primul congres al Uniunii Pan-Europene, de la Viena, în octombrie 1926, refuza categoric hegemonia unui popor sau a unui stat european. Din punctul său de vedere, Europa unită se va produce doar ca o asociație de state libere, pledând de fapt pentru o confederație paneuropeană. Numele acestei confederații europene ar fi *Statele Unite ale Europei*. – A se vedea L. Cartou, *op. cit.*, p. 33; D. Mazilu, *op. cit.*, p. 25; R.N. Coudenhove-Kalergi, *Pan Europa*, Ed. Pro Europa, Tg. Mureș, 1997, p. 78.

⁴ A se vedea: N. Păun, *Istoria construcției europene*, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 1999, p. 59; N. Păun, A.C. Păun, G. Ciceo, *Europa unită, Europa noastră*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003, p. 83; J. Pinder, *Uniunea Europeană. Foarte scurtă introducere*, Ed. All, București, 2005; E. Pond, *Renașterea Europei*, Ed. Pandora M, București, 2003; L. Popescu Bîrlan, *Construcția Uniunii Europene*, Ed. C.H. Beck, București, 2009; E. Popescu, *Teorii ale integrării europene*, Ed. C.H. Beck, București, 2009.

Congresul de la Viena mai rămâne în memorie și pentru meritul reprezentanților, care au reușit atât să elaboreze cele mai importante direcții de acțiune ale popoarelor continentului, pentru ca „dezideratul unității să devină realitate”, cât și să precizeze obiectivele care urmau să se înlătuiască. În același timp, meritul rezidă și în reușita elaborării unui mesaj coerent adresat atât statelor Europene, cât și celorlalte state¹.

8. Uniunea Pan Europeană. Aristide Briand, șef al diplomației franceze din anii sfârșitului celui de-al treilea deceniu al secolului al XX-lea, și-a legat numele atât de Tratatul General de renunțare la război ca instrument al politicii naționale (cunoscut și sub numele de *Pactul Briand-Kellogg*)², cât și de mișcarea „*Uniunea Pan Europeană*”. Președinte de onoare al mișcării „*Uniunea Pan Europeană*”, Aristide Briand a stimulat și alte inițiative care să contribuie la promovarea proiectului de creare a Uniunii Europene (constituirea Uniunii Economice și Vamale Europene și a Federației pentru înțelegerea europeană). Dar inițiativa cea mai spectaculoasă a constat în propunerea, la 7 septembrie 1929, în cadrul Adunării Generale a Societății Națiunilor³, de *creare între statele membre a unei Uniuni Federale*, care să nu aducă atingere suveranității acestor state. Guvernul francez a fost solicitat să detalieze propunerea făcută de Aristide Briand, astfel că în 1930 guvernul francez a prezentat un Memorandum cu privire la organizarea unui regim de Uniune Federală Europeană⁴. Deși statele au primit favorabil⁵ proiectul, el nu a putut fi pus în aplicare, din cauza afirmării la scurt timp a mișcărilor național-socialiste în Italia și Germania, astfel că ideea unității europene nu mai putea fi dezvoltată.

9. Mișcarea federalistă după cel de-al doilea Război Mondial. Ideea a fost preluată după război, de mișcarea federalistă alcătuită din: Uniunea europeană a federaliștilor, Uniunea parlamentară europeană, Noile echipe internaționale, Mișcarea socialistă pentru Statele unite ale Europei, iar în decembrie 1947, un Comitet internațional de coordonare a mișcărilor pentru unitate europeană a fost constituit de către aceste organizații. Dintre reuniunile acestui Comitet, cea mai importantă a fost Congresul de la Haga din 8-10 mai 1948, deoarece concluziile acestui congres au fost cuprinse în actul cunoscut sub titlul „*Mesajul către europeni*”, care a stat, într-o formă mult denaturată, la baza constituirii, la 5 septembrie 1949, a Consiliului Europei⁶.

---

¹ A se vedea: D. Mazilu, *op. cit.*, p. 25; P. Calvocoressi, *Europa de la Bismark la Gorbaciov*, Ed. Polirom, Iași, 2003, p. 204; E. Campus, *Ideea federală în perioada interbelică*, Ed. Academiei Române, București, 1993, p. 198; P. Wandycz, *Prețul libertății: O istorie a Europei centrale până în prezent*, Ed. All, București, 1998, p. 121.

² Eminentul diplomat francez a propus secretarului de stat al SUA, Kellogg, încheierea acestui Tratat; partea americană, acceptând propunerea Franței, a facilitat adoptarea Tratatului la Paris, la 27 august 1928 (România a devenit parte la Tratat la 21 martie 1929 prin ratificare). A se vedea: D. Mazilu, *op. cit.*, p. 26.

³ Societatea Națiunilor – organizație internațională guvernamentală creată după Primul Război Mondial. Pactul SN, actul fundamental pe baza căruia a fost creată, prevedea printre scopuri: menținerea păcii, reglementarea armamentelor, dezvoltarea colaborării între popoare, respectarea dreptului internațional. Membrii fondatori au fost 32 de state – printre care și România –, dar, deși la un moment dat SN a numărat 62 de state, universalitatea nu a fost niciodată atinsă. A se vedea: I. Cloșcă ș.a., *Dicționar de drept internațional public*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, pp. 272-273.

⁴ D. Mazilu, *op. cit.*, pp. 26-27.

⁵ Cu excepția Marii Britanii.

⁶ A se vedea: G. Ysaac, *Droit communautaire général*, 3e éd., Mosson, Paris, 1992, pp. 13-14; J.L. Quermonne, *Le système politique de l'Union Européenne*, Montchrestien, Paris, 2002, p. 12; C. Booker,